לְשַׁמְּשׁוֹ * יִשְׁתַּדֵּל (ג) לְהָכִין (ג) [ב] בְּעַצְמוֹ שׁוּם דָּבָר לְצָרְכֵי שַׁבָּת בְּדֵי לְכַבְּדוֹ, כִּי רַב חִסְדָּא הָיָה מְחַתֵּךְ הַיָּרָק דַּק דַּק, וְרַבָּה וְרַב יוֹסֵף הָיוּ מְבַקְּעִין עֲצִים, וְרַבִּי זֵירָא הָיָה מְדַלִּיק הָאֵשׁ, וְרַב נַחְמָן הָיָה מְתַקֵּן הַבַּיִת וּמַכְנִיס כֵּלִים הַצְּרִיכִים לַשַּׁבָּת וּמְפַנֶּה כְּלֵי הַחל, (ד) [ג]וּמֵהֶם יִלְמֹד כָּל אָדָם, וְלֹא יֹאמַר לֹא אֶפְגֹּם כְּבוֹדִי, * כִּי זֶה הוּא כְּבוֹדוֹ שֶׁמְּכַבֵּד הַשַּׁבָּת. הגה: וְיֵשׁ לְהַשְׁחִיז (ג) הַסַּכִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, (ה) כִּי זֶהוּ מִכְבּוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁמַּכִּין עַצְמוֹ לָאֲכִילָה (כל בו (סי' מ) ובית יוסף (ד"ה ויפשיט) בשם ספר חיי עולם (ספר הילפה לרמיה יומא פוף שמ)): ב [ד]יַרְבֶּה בְּבָשָׂר וְיַיִן וּמִגְדָּנוֹת (ו) כְּפִי יְכָלְתּוֹ:

א פְּתָחִים ג' (ע"ב).
ב טוּר וְהַפַּרְדֵּכִי (שם פ"ר סי' תרנ) בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר (השכ"ן קטן סי' ז).
ג לְשׁוֹן הַשּׁוּר.
ד מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ל' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ז).

רנא שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (א) * [א]הָעוֹשֶׂה (ה) מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה אֵינוֹ רוֹאֶה (ב) סִימָן בְּרָכָה. [ב]יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיָּתָהּ בְּחֹל, שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיָּתָהּ בְּחֹל, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיָּתָהּ בְּחֹל, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיָּתָהּ בְּחֹל, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה בְּדֶרֶךְ עֲשִׂיָּתָהּ בְּחֹל, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה.

בְּאֵר הֵיטֵב

וּמְצֻוֶּה לְטַעֵם מִכָּל הַתַּבְשִׁילִין בְּעֶרֶב שַׁבָּת. הָאֲרִ"י ז"ל (פרי עץ חיים שער השבת פ"ג): (ג) **בְּעַצְמוֹ.** וְהוּא הַדִּין בְּכָל מְצֻוָּה מְצֻוָּה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ: (ג) **הַפְּגִין.** מִדְּרָכֶיהָ (שמות טז ה) 'וְהָכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ, הַךְ 'אֵת' נִרְמַז בּוֹ סָפִין, מִלְּשׁוֹן 'לְאֹתִים וּלְמַזְמְרוֹת' (ישעיה ב ד):

א (ה) **מְלָאכָה.** וּפְרַקְמַטְיָא שְׁרֵי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כְּמוֹ הַבָּשָׂר בְּמָקוֹם שֶׁאָפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּיוֹם שִׁשִּׁי וְיִמְצֵא עַיִן שָׁם: **[ב] בְּעַצְמוֹ.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב, בְּשֵׁם כְּתוֹנוֹת הָאֲרִ"י ז"ל (מחברת הקודש ר"ש הספר) הַמְּצֻוֶּה מְזִיעַ בְּעֲרָכֵי שַׁבָּת הֵם טְבָלָה לְמְחִיקַת הַעֲוֹנוֹת כְּמוֹ הַדְּמָעוֹת, וְלָכֵן צָרִיךְ לִטְרֹחַ הַרְבֵּה בְּשֵׁכִיל כְּבוֹד שַׁבָּת עַיִן שָׁם, וּכְהַאי גַּוְנָא כָּתְבוּ (משנת חסידים פ"י אות יב) לְעַנְיַן עֲשִׂיַּת הַפִּצּוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח. וְעַיִן בְּתוֹסְפוֹת שַׁבָּת (סק"ב) שֶׁכָּתַב בְּהָא דְּמְצֻוֶּה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ רְאוּי לְזָהֵר גַּם בְּסִעוּדַת בְּרִית מִילָה וְחַתָּנָה עַיִן שָׁם, וְהִנֵּה מְצִינוּ בְּקִדּוּשִׁין (לב:) בְּמַעֲשֶׂה דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיוּ מְסַבְּיוּ בְּמִשְׁתֶּה בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרַבִּי עוֹמֵד וּמְשָׁכֵּה עֲלֵיהֶם וְכוּ' מְצִינוּ גְּדוֹל מִפְּנֵי שֶׁשִּׁמֵּשׁ כו', וְאֶמְנָם בְּחוּת יְאִיר סִימָן ר"ס כָּתַב דְּדוְקָא תַּשְׁמִישׁ שֶׁל בְּזָיוֹן אָסוּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁעוֹשֶׂה לְכָבֵד אֲחֵרִים, וְעַיִן שָׁם דְּשָׁקִיל וְטָרֵי בְּהָא דְּרַב יוֹסֵף מַלָּא צִיבֵי (שבת קיט.) שֶׁאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ, וְעַיִן שָׁם שֶׁהֶבִיא פְּלוּגְתַּת הָרַמְבַּ"ם (גזילה ואבידה פי"א הי"ז) וְהָרֹא"ש (ב"מ פ"ב סי' כא) לְעִנְיַן הַשָּׂכַת אֲבֵדָה אִם בַּעַל נֶפֶשׁ יָכוֹל לְהַטְמִיר לְהִשְׁיב אַף שֶׁאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ, וְעַיִן שָׁם דְּרַבָּנָן לֹא קָפְדִי וּמְטַפְּלִים עַצְמָם בַּעֲשִׂיַּת סָכָּה וְכֵן כְּשֶׁאֵיבֵת מַיִם דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים לְמֵצַּת מִצְוָה, וְכֵן אֵין נִמְנָעִים מִלְּהִשָּׁפֵל בְּחֲבוּרַת בְּחֻפִּירָה וְכֵל צְרָכָיו, וְגַם הֵבִיא שָׁם דְּרַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְּעַאי מִרְדָּד אִפְּלָת (ע' כתובות יז.). עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּבֹאר יַעֲקֹב חֵלֶק חשן מִשְׁפָּט (סי' ח) דְּמֵירְתֵי מִקְּדוּשִׁין (ע.) בְּבֵי רַב יְהוּדָה אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב נַחְמָן דַּעֲבִיד מַצָּעָה, וְכֵן הוּא דְּהִלְכוֹ לְאִטְלִיז שֶׁל אִפְאוּם לָקַח מִמֶּנּוּ בְּהֵמָה לְמִשְׁפַּחַת בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל (מכות יד.). וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ב) הָאֲרִיךְ בָּזֶה וְהֶבִיא דִּבְרֵי מַהֲרַי"ט בְּקִדּוּשִׁין (שם) שֶׁכָּתַב שֶׁרַב נַחְמָן רָצָה לַעֲשׂוֹת מַצָּעָה לְבִתּוֹ וְחָיַב עָלָיו, וְאָמְרִינַן מִצְוָה בּוֹ כו' עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּבִרְכוֹת (סו.) בְּהָא דְּרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי קַטְרֵי גַּבְנָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר כו' עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּכִתְבוֹת פֶּרֶק מְצִיאַת הָאִשָּׁה (סו:) גַּבֵּי הַלֵּל פַּעַם אֶחָד לֹא מָצָא עֶבֶד לְרֹחַץ לְפָנָיו כו' עַיִן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הִיא מְצֻוָּה, וְרָמְז לָזֶה 'טוֹעֲמָיהּ חַיִּים זְכוּ': (ג) **לְהָכִין בְּעַצְמוֹ וְכוּ'.** דִּמְצֻוַת כְּבוֹד שַׁבָּת מֻטָּל עַל כָּל אָדָם, וּכְדִכְתִיב (ישעיה נח יג) 'וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד', (ט) וּמִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ, וְהוּא הַדִּין בְּכָל הַמִּצְוֹת מִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ, וְעַיִן בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד"ה ישתדל). כְּתִבוּ הַסְּפָרִים יְהֵרָהֵר בְּחִשּׁוּבָהּ וִיפַשְּׁפֵשׁ בְּמַעֲשָׂיו בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת, כִּי שַׁבָּת מְקֹרֵי כַּלָּה מַלְכְּתָא וּכְאִלּוּ מְקַבֵּל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאֵין נָאֶה לְקַבֵּלוֹ כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בִּבְלוּיֵי הַסְּחָבוֹת שֶׁל חֹלְאַת הָעֲוֹנוֹת. (י) וְיֵשׁ לְפַנּוֹת קוֹרֵי עַכָּבִישׁ שֶׁקּוֹרִין שְׁפִי"ן וְעוֹבְ"ש מֵהַבַּיִת בְּעֶרֶב שַׁבָּת [אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו)]. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְכַבֵּד הַבַּיִת מֵהָאָבָק וְהֶעָפָר מִבְּעוֹד יוֹם, וְהוּא הַכֹּל בִּכְלַל כְּבוֹד שַׁבָּת, וְיַדָּמֶה בְּדַרְתּוֹ כְּאִלּוּ יָבֵא אֵלָיו לְהִתְאַכְסֵן מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם כַּמָּה מְכַבֵּד הַבַּיִת וּמְצַיֵּעַ הַמִּטּוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן שַׁבָּת מַלְכְּתָא [חַיֵּי אָדָם (כלל א ס"ה)]:

(ד) **וּמֵהֶם יִלְמֹד כָּל אָדָם.** הֵינוּ אֲפִלּוּ הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר. (יא) וּכְפָרָט בַּיָּמִים הַקְּצָרִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁכְּבָר הוּא סָמוּךְ לְשַׁבָּת שֶׁאָז הוּא מְחֻיָּב לַעֲסֹק בְּכָל כֹּחוֹ, וְרָאִיתִי אֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה גְּדוֹלֵי תּוֹרָה שֶׁהָיוּ מְכַבְּדִין הַבַּיִת בְּעַצְמָן בַּיָּמִים הַקְּצָרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שַׁבָּת, וְזֶהוּ חִיּוּב גָּמוּר עַל כָּל אָדָם דְּמַאי שְׁנָא דְּאִין לוֹ מִי שֶׁיָּכִין אוֹ שֶׁהַשָּׁלִיחַ אֵין לוֹ פָּנַאי: **(ה) כִּי זֶהוּ וְכוּ'.** וּבְסִפְרֵי (הובא בכל בו סי' לא) מְסַמֵּיךְ לָהּ אִקְרָא 'וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ' (איוב ה כד) זוֹ הַשְׁחָזַת הַסַּכִּין, כִּי אִם קָרָה הַסַּכִּין יוֹכַל לְבוֹא לִפְעָמִים לִידֵי קְטָטָה חַס וְשָׁלוֹם: **ב** (ו) **כְּפִי יְכָלְתּוֹ.** עַיִן לְעֵיל בְּסִימָן רמ"ב (ס"א) שָׁם מְבֹאָר כָּל הַפְּרָטִים בָּזֶה:

א (א) **הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה.** וּפְרַקְמַטְיָא (ט) שְׁרֵי, וּמִכָּל מָקוֹם מַשְׁמַע מֵהַגְּמָרָא (ג) דְּזְמַן סְגִירַת הַחֲנֻיּוֹת הוּא קֹדֶם זְמַן הַדְּלָקַת הַנֵּרוֹת, וְעַיִן בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד"ה העושה) וּלְקַמָּן בְּסִימָן רנ"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן א': **(ב) סִימַן בְּרָכָה.** מַאוֹתָהּ מְלָאכָה, שֶׁאַף מִשְׁפִּתִּין אוֹתוֹ, אֲבָל אִיסּוּרָא יֵשׁ, כִּי לָמָּה לָנוּ לְהַשְׁוּוֹת פְּלוּגְתָּא בֵּין הַתַּרוּצִים, וְכֵן מִשְׁמַע בְּרַ"ן רֵישׁ פֶּרֶק הַנַּ"ל (טז: ד"ה גמ') עַיִן שָׁם וּכְבָר הֵבֵיאוֹ בְּפִרְי מְגַדִּים (משי"ז סק"א).

בַּאוּר הַלָּכָה

דְּהַגְּהוֹת אֲשֵׁרִ"י שָׁם גַּם כֵּן אֵינוֹ מַכְרָח, וְנָכוֹן לוֹמַר שֶׁמִּשְּׁעַם זֶה לֹא הֶעְתִּיקוּהוּ לְדִינָא בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט (סר' שעח ס"ח) וְהֶעְתִּיקוּ רַק לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם עַיִן שָׁם:

* **יִשְׁתַּדֵּל וְכוּ'.** **[ג]רַמְבַּ"ם אֵיתָא עַל דִּין זֶה בִּלְשׁוֹן חִיָּב** [שֶׁזֶּהוּ לְשׁוֹנוֹ בְּפֶרֶק ל' (ה"ז), אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה אָדָם חָשׁוּב בְּיוֹתֵר וְאֵין דַּרְכּוֹ לִפְקֹחַ דְּבָרִים מִן הַשּׁוּק וְלֹא לְהִתְעַסֵּק בְּמַלְאכוֹת שֶׁבְּזִיּוֹת, חַיָּב לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים שֶׁהֵן לְצָרְכּוֹ לִכְבוֹד הַשַּׁבָּת בְּגוּפוֹ שֶׁזֶּה הוּא כְּבוֹדוֹ. חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים מֵהֵן מִי שֶׁהָיָה מִפְּצֵי הָעֵצִים לְבַשֵּׁל בָּהֶן, וּמֵהֶן מִי שֶׁהָיָה מְכַשֵּׁל אוֹ מוֹלֵחַ בָּשָׂר אוֹ גּוֹדֵל פְּתִילוֹת אוֹ מַדְלִיק נֵרוֹת, וּמֵהֶן מִי שֶׁהָיָה יוֹצֵא וְקוֹנֶה דְּבָרִים שֶׁהֵן לְצָרְכּוֹ הַשַּׁבָּת מִמְּכָל וּמַשְׁקֶה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ, וְכוּ' עַיִן שָׁם], **וְהַכְּוָנָה עַל אֵיזֶה דִּבּוּר מִן הַדִּבּוּרִים.** וְעַיִן בְּקִדּוּשִׁין מ"א (ע"א) דְּקָאָמַר שָׁם מִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ. **וְאִפְשָׁר דְּ[ד]הַרְמַב"ם גַּם כֵּן [א]לָאו חוֹב גָּמוּר הוּא אֶלָּא בְּעֵין חוֹבָה מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת,** וּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם דְּאִי לָאו הָכִי לֹא הָיוּ מְבַשְּׁלִים כָּל הָנֵי אָמוֹרָאִים תּוֹרָתָן עֲבוּרוֹ זֶה, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא הָוֵי זֶה חוֹבָה גְּמוּרָה, וְתַדַּע דְּלֹא אַשְׁכְּחַן בְּגְמָרָא בְּשֵׁם חוֹבָה כִּי אִם עַל הַדְּלָקַת נֵר בְּשַׁבָּת בְּדֶרֶךְ כ"ה עַמּוּד ב' וּלְעֵיל"ן שֶׁלֹּשׁ סְעוּדוֹת בְּדֶרֶךְ קי"ז עַמּוּד ב', **וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן:**

* **כִּי זֶהוּ כְּבוֹדוֹ.** יֵשׁ בָּזֶה מַה שֶּׁהִקְשָׁה בְּשׁוּ"ת חוֹת יָאִיר (סר' רה) אֵיךְ הֻצַּל בְּכִבּוּדָם הָא גְּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שֶׁדּוֹחֶה לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה [הַיְינוּ לֹא תַּעֲשֶׂה דְּרַבָּנָן וְשַׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה אַף בְּדִבְרֵי תוֹרָה], לָכֵן קָאָמַר דְּזֶהוּ כְּבוֹדָם שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה בְּמִצְוָה וְנִכְּר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִכְבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (שמואל ב' ו כב) 'וְנִקַּלְתִּי עוֹד מִזֹּאת' וְגוֹ', מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אֵין נִכָּר כְּמוֹ זֶה וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ בַּאֲבֵדָה וְכַדּוֹמֶה שֶׁמִּתְחַלֵּל כְּבוֹד הַתַּלְמִיד חָכָם עַל יְדֵי זֶה [פְּרִי מְגַדִּים (משי"ז סק"ב)], וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמִצְוָה. וּבָזֶה מְיֻשָּׁב הָא דְּאֵיתָא בְּקִדּוּשִׁין דף ע' (ע"א) דְּרַב נַחְמָן עָסַק בְּצִעְצוּמֵי בְּמִצְוֹת מַעֲשָׂה, שֶׁשָּׁם הוּא דְּבָר שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין בְּצַעַת שֶׁהוּא עוֹסֵק שֶׁהוּא מִצְוָה, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם שֶׁאֵין כֵּן בַּאֲבֵדָה בְּצַעַת שֶׁהוּא מְטַפֵּל בָּהּ אֵין הַכֹּל יוֹדְעִין מִזֶּה, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לְהַחֲזִירוֹ בְּרַבִּים וְיוֹדִיעַ שֶׁהִיא אֲבֵדָה גַּם כֵּן בְּטָרְחוּ הַתּוֹרָה מִזֶּה כַּנַּ"ל:

א * **הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה וְכוּ'.** **וְאִיסּוּרָא נַמִּי אִית בָּזֶה, רַק שֶׁאֵינוֹ חָמִיר הָאִסּוּר כְּשֶׁאֲרֵי אִסּוּרֵי שַׁבָּת שֶׁהֵיכָה חִיָּב עַל זֶה מַכַּת מַרְדּוּת, כֵּן אֵיתָא בְּרַמְבַּ"ם** פֶּרֶק ח' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (ה"י) **וּבְסַמַ"ג** (לאוין עה) **וְכֵן אֵיתָא בְּאוֹר זָרוּעַ** (ח"ב סי' יג), וְנִרְאֶה שֶׁמְּקוֹרוֹ הוּא מֵהָא דְּפִסְחִים רֵישׁ פֶּרֶק מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ (נ:) עַיַן שָׁם בְּגְמָרָא בְּתִרוּץ רִאשׁוֹן, וַאֲפִלּוּ לְתִרוּץ שֵׁנִי דְּגְמָרָא הוּא רַק דְּאֵין מְשַׁמְּתִין אוֹתוֹ, אֲבָל אִיסּוּרָא יֵשׁ, כִּי לָמָּה לָנוּ לְהַשְׁוּוֹת פְּלוּגְתָּא בֵּין הַתַּרוּצִים, וְכֵן מַשְׁמַע בְּרַ"ן רֵישׁ פֶּרֶק הַנַּ"ל (טז: ד"ה גמ') עַיַן שָׁם וּכְבָר הֵבִיאוֹ בְּפִרְי מְגַדִּים (משי"ז סק"א).

שַׁעַר הַצִּיּוּן

שַׁבָּת אָמְרִינַן כֵּן דַּחֲמִירָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן שְׁאָר מִצְוֹת אִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם וְנוֹגֵעַ לְבִטּוּל תּוֹרָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (י) זֶה נִכְלָל בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ל' מֵהִלְכוֹת ה' צָרִיךְ לְתַקֵּן בֵּיתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת: **(יא)** חַיֵּי אָדָם (כלל א ס"ג):

א (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **(ג)** דִּזְמַן הַפְּגִירָה הוּא בְּתְקִיעָה שְׁנִיָּה וְהַדְּלָקָה הוּא בַּשְּׁלִישִׁית [שַׁבָּת ל"ה (ע"ב)]:

לְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (קו"א סק"א) כתב שלהרמב"ם והטור יש חיוב בדבר, ולמדו חיוב זה משאר אמוראים שזלזלו את עצמם כל כך בקביעות בכל שבת ושבת מכלל דחיובא איכא במילתא.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רנא

(ג) (ג) **מִנְחָה גְּדוֹלָה,** * [ג]**וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים מִנְחָה קְטַנָּה.** הַגָּהּ: וְדַוְקָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַמְּלָאכָה דֶּרֶךְ קְבַע, אֲבָל אִם עוֹשֶׂה אוֹתָהּ (ד) דֶּרֶךְ עֲרַאי לְפִי שָׁעָה וְלֹא קָבַע עָלֶיהָ, שָׁרֵי ((בית יוסף) בשם אור זרוע (ס"ג סי' יג)). וְלָכֵן מֻתָּר לִכְתֹּב * אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים וְכל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה (דברי עצמו): **ב** * [ד]**לְתַקֵּן בְּגָדָיו וְכֵלָיו לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת, מֻתָּר כָּל הַיּוֹם.** הַגָּהּ: וְהוּא הַדִּין בִּגְדֵי חֲבֵרוֹ אִם הוּא לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת (ה) * וְאֵינוֹ נוֹטֵל עָלָיו (ג) שָׂכָר (בית יוסף (ד"ס וס"ג רכינו)). [ה]**וְהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁפּוֹתֵב סְפָרִים לְעַצְמוֹ דָּרָךְ לְמוּדוֹ.** הַגָּהּ: אֲבָל אָסוּר (ו) לִכְתֹּב לַחֲבֵרוֹ בְּשָׂכָר (מרדכי פרק מקום שנהגו (פפמיס סי' מרנג)). * וּמִסְתַּפְּרִין כָּל הַיּוֹם, * אֲפִלּוּ (ז) מְסַפֵּר

ג רש"י שם בְּפִמְרָא (ד"ה מן המנחה) לְגַרְסָת רַבֵּנוּ אֱלִיָּהוּ מִזְרָחִי (בבאורו לסמ"ג לארין עה).
ד טור בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (סי' תצה) וְשָׁאר פּוֹסְקִים.
ה שם בְּשֵׁם אָבִיו הָרא"ש (פסחים פ"ד סי' א).

בַּאֵר הַיטֵב

(ג) **מִנְחָה גְּדוֹלָה.** הַיְינוּ מֶשֶׁךְ וּמֶחֱצָה, וּפְסָקוּ הַשּׁ"ז (סק"א) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) כְּמַאן דְּאָמַר מִנְחָה קְטַנָּה עַיֵּן שָׁם: **ב** (ג) **שָׂכָר.** וְאִם הוּא אִישׁ עָנִי וְרוֹצֶה לְהוֹצִיא הַשָּׂכָר

בְּאוּר הֲלָכָה

וְהִנֵּה הַשּׁ"ז (סק"א) **כָּתַב דְּאֵין בּוֹ אִיסּוּרָא רַק דְּאֵין בּוֹ סִימָן בְּרָכָה,** וּלְדִידֵיהּ מַכְרְחִין אָנוּ לוֹמַר דִּפְלִיגִי שְׁנֵי הַתֵּרוּצִים הַנַּ"ל וַהֲלָכָה כִּדְבָרֵי סוֹפְרִים לְהָקֵל וּבִכְרֵת דְּהוּא תֵּירוּצָא בְּתָרָא, אִי נַמִי אַף לְתֵירוּצָא קַמָּא דְּגָמָרָא אַף דְּקָאָמַר לְשׁוֹן אִסּוּר הַיְינוּ דְּאֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ אֲבָל לָאו אִסּוּר גָּמוּר, **אַךְ לְכָלָּא שלא זָכַר מִדִּבְרֵי הָרַמְב"ם וּשְׁאָר פּוֹסְקִים הַנַּ"ל. וְהִנֵּה לְעִנְיַן פְּרָקְמַטְיָא כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק"א) **דְּאֵינוּ בִּכְלַל מְלָאכָה, וּשְׁאָרֵי הָאַחֲרוֹנִים** [(הָר"ם) [הָאֵלִיָּה רַבָּה] (סק"א) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ג) וְחֶמֶד מֹשֶׁה (סק"ב)] [א]**חָלְקוּ עַל זֶה בְּרִאָיָה, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים** (א"א סק"א) **שֶׁתֵּרֵץ דְּכוֹנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם הַיְינוּ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר בָּזֶה לְכַלֵּי עֶלְמָא מִמִּנְחָה גְּדוֹלָה, אֲבָל לְעִנְיַן מִנְחָה קְטַנָּה דִּינוֹ כְּמוֹ שְׁאָר מְלָאכָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ** בְּסִעִיף קָטָן ד' **שֶׁמָּה שֶׁאָמַר הַגְּמָרָא** (לה:) **דְּתִקְרִיצָה שְׁנִיָּה הֶיְתָה לְכַשֵּׁל הָעִיר בְּזִמַּן מִנְחָה קְטַנָּה, וְכֵן מִשְׁמַע בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל** (סק"א) **דִּלְעִנְיַן סְגִירַת הַחֲנֻיּוֹת שָׁנָה הַזְּמַן כְּמוֹ לְעִנְיַן שְׁאָר מְלָאכוֹת, אַךְ הָכָא שָׁם לְעִנְיַן פְּרָקְמַטְיָא בְּצִנְעָא עַיֵּן שָׁם** [וּבִדְבָרָיו נִרְאֶה רְאָיַת הַנְּתִיב חַיִּים, וּבְלָאו הָכִי אֵינָהּ רְאָיָה לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְ"א בַּהֶגְהָ"ה וְהוּא נוֹבֵעַ מֵאוֹר זְרוֹעַ דְּדִוְקָא אִם עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּקֶבַע כְּדֵי לְהַשְׁתַּכֵּר וְכוּ', וּרְאִיתִּי שָׁם הוּא מַמָּה שֶׁהֻקַּל בַּמִּשְׁנָה (יז:) לִשְׁרוֹת דְּיוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חַשֶּׁכָה וְכֵן שְׁאָר הַדְּבָרִים שֶׁהֻבִיא שָׁם בַּמִּשְׁנָה שֶׁבֵּית שַׁמַּאי סוֹבְרִין דַּוְקָא שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ מִבְּעוֹד יוֹם וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין עִם חַשֶּׁכָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּפֶרִישָׁה (סי' רנב סק"א) שֶׁהִקְשָׁה מִמִּשְׁנָה זוֹ, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁתֵּרֵץ דִּלְפִי שֶׁמִּתְחִיל רַק עִם חַשֶּׁכָה וְהַמְּלָאכָה נַעֲשֵׂית מֵאֲלֵיהָ בְּשַׁבָּת. וּלְפָלָא הָאֵיךְ מַתִּירִין בֵּית שַׁמַּאי בִּכְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ וְגַם בֵּית הִלֵּל מוֹדוּ לָזֶה, אַךְ הָאֱמֶת הוּא מַה שֶּׁתֵּרֵץ הָאוֹר זְרוֹעַ הַנַּ"ל, **וְהִנֵּה הְעוֹלָם נָהֲגוּ לְהָקֵל לְעִנְיַן סְגִירַת הַחֲנֻיּוֹת, וְנִרְאֶה שֶׁמּוּכְרִין עַל דִּבְרֵי הַשּׁ"ז חִנַּ"ל דְּלִית בּוֹ אִיסּוּרָא בְּכָל גַּוְונֵי:**

* **וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים מִנְחָה קְטַנָּה.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) **שֶׁמְּסַפְּקִים לְדַעַת זוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם מִשְׁמַע מִינַּיהּ דִּפוֹעֲלֵי שָׂדֶה אֲרִיכִין לִשְׁבוֹת בְּמִנְחָה גְּדוֹלָה,** וּמְבֹאָר בָּזֶה מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְ"ם (פ"ה ה"כ) דְּתִקְרִיצָה רִאשׁוֹנָה שֶׁמְּסַפְּקוּ מִלְּאכָתָן [כְּבִשְׁבָּת ל"ה (ע"ב)] צָרִיךְ לְהִיוֹת בְּמִנְחָה. **וְהִנֵּה בִּזְמַנֵּינוּ לֹא נָהֲגוּ כָּכָה, וְאִפְשָׁר דְּחַשְׁעַם הָלַךְ הוּא כְּדֵי שֶׁיְּבוֹאוּ לְעִיר וְיִקְנוּ צָרְכֵי שַׁבָּת, וּבִזְמַנֵּינוּ כָּל אֶחָד מֵהַפּוֹעֲלִים אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ מְכִינִין צָרְכֵי שַׁבָּת,** וְיֵשׁ שֶׁמַּצִּינוּ לְעִנְיַן מַה שֶּׁאָמְרוּ חֵזֶ"ל (מר"ק כז:) **שֶׁמַּתְחִיל בְּעִיר אֲסוּרִין בִּמְלָאכָה שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁהוּא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ לְהָכִין כָּל צְרָכֵיהֶם, וְעַל כֵּן בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּעִיר חֲבוּרוֹת מֵחֲדוֹת לְצָרְכֵי הַפַּת שׁוּב מַתְרִין הַכֹּל. וּמִכָּל מָקוֹם כָּל יְרֵא שָׁמַיִם יִרְאֶה לִפְסֹק מִמְּלָאכְתּוֹ שֶׁבַּשָּׂדֶה עַל כָּל פָּנִים בִּזְמַן מִנְחָה קְטַנָּה [אם לא שֶׁהוּא דָּבָר הָאֲבוּד** דְּאָז לֹא עָדִיף מֵחל הַמּוֹעֵד], **וְרַבִּים מֵהַמְיֻרָּאִים אַף מִמְּלָאכְתּוֹ שֶׁבַּבַּיִת:**

* **אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים.** עַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַב הַגְּרָ"א שְׁמִסְתַּפְּקָ בָּזֶה מְאֹד, וּלְפִי דַּעְתּוֹ יֵשׁ לְזַהֵר מִמִּנְחָה וּלְמַעְלָה אֲפִלּוּ בְּחִנָּם, כִּי הִיא תְּמִיד מְלָאכָת אוּמָּן עַיֵּן שָׁם:

* **אֲפִלּוּ מְסַפֵּר יִשְׂרְאֵל.** אֲנָב [ד]אֲיירִינָן בְּעִנְיַן תִּסְפֹּרֶת רְאִיתִי לְהִזְכִּיר עִנְיָן אֶחָד מַה שֶּׁאֵינוֹ מֻהָמוֹן נִכְשָׁלִין בּוֹ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, **וְהוּא בְּעִנְיַן אִסּוּר דְּהַקָּפַת פְּאַת הָרֹאשׁ** וּכְמוֹ שֶׁאָבֹאר, כִּי יְדוּעַ דְּכָל אִסּוּר הַקָּפַת פְּאַת הָרֹאשׁ יֵשׁ גַּם כֵּן לָאו בַּתּוֹרָה וְהוּא הָלָאו דְּלֹא תַקִּיפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם' (ויקרא יט כז), **וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּפְאַת הָרֹאשׁ חָמוּר עוֹד מִפְּאַת זָקָן דְּעוֹבֵר עַל הַלָּאו אֲפִלּוּ אִם מְגַלֵּחַ בְּמִסְפָּרַיִם כְּעֵין תַּעַר, דְּהַיְינוּ סְמוּךְ לְבָשָׂרוֹ, וְשִׁעוּר הַפְּאָה הוּא מִכְּנֶגֶד שֶׁעַר שֶׁעַל פְּדַחְתּוֹ וְעַד לְמַטָּה מִן הָאֹזֶן מָקוֹם שֶׁהַלְּחָיַיִם מִתְחִילוֹת יוֹצְאִ** [ה]**וּמִתְפָּרֵד שָׁם, וְכָל רַחַב הַשְּׂעָרוֹת שֶׁבְּמָקוֹם זֶה לֹא תִּגַּע בּוֹ יָד לְהַעֲבִירָם,** מִצַּד שֶׁהוּא הַכֹּל בִּכְלַל פְּאַת הָרֹאשׁ, **וּמִשָּׁם וּלְמַטָּה מִתְחִלַּת פְּאַת הַזָּקָן** וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קפ"א (סעיפים ג, ט, יא) עַיֵּן שָׁם. **גַּם אֶחָד הַמְּקִיף וְאֶחָד הַנּוֹקֵף הוּא בִּכְלַל לָאו זֶה** וְכַמְבֹאָר שָׁם (ס"ק). **וּבָעֲווֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים מְצוּי שֶׁמַּעֲבִירִין אֶת הַפְּאוֹת עַד סְמוּךְ לִבְשָׂרָן מִמַּשׁ וְאֵין מְשָׁיְרִין כְּלָל וְיֵשׁ בָּזֶה חֲשָׁשׁ דְּאוֹרַיְיתָא, וְהָיָה לָהֶם לְשַׁיֵּר עַל כָּל פָּנִים קָצָת מִן הַקָּצָת, וְיוֹתֵר מִזֶּה יֵשׁ מֵהַבַּחוּרִים שֶׁבְּעֵת שֶׁהִסְפֵּר מִסְפֵּר רִאשׁוֹ הוּא מְגַלֵּחַ לוֹ הַשֵּׂעָר שֶׁאֲצֶל אָזְנוֹ, וְהוּא מַחֲמַת שֶׁמִּטְעִין שֶׁחוֹשְׁבִין שֶׁפְּאַת הָרֹאשׁ נִקְרָא רַק מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין פְּאָה, וְלֹא כֵן הוּא כַּאֲשֶׁר כְּתַבְנוּ, וְהוּא לָאו גְּמוּר דְּאוֹרַיְיתָא לְדִבְרֵי הַכֹּל, וְגַם זֶה הַלָּאו הוּא אֲפִלּוּ עַל הַנִּקּוּף וְכַנַּ"ל, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ אִם הַמִּסְפָּר הוּא אֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל לְהַזְהִירוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ בְּכָל בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְגַם בַּמֻּרְחָק מֻתָּר לְהַסְפִּיק אֶת הַמִּסְפָּר שֶׁלֹּא יְגַלַּח בַּמָּקוֹם הַהוּא אִם יִהְיוּ דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין לוֹ, וְכַמְבֹאָר לְעֵיל**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁיְּרִיחַ בְּמָקוֹם זֶה יִפָּסֵיד בְּמָקוֹם אַחֵר: (ג) **מִנְחָה גְּדוֹלָה.** הַיְינוּ בְּשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה, וּמִנְחָה קְטַנָּה הַיְינוּ תֵּשַׁע וּמֶחֱצָה, (ג) וְהַסּוֹמֵךְ עַל הַמַּקְלִין לֹא הִפְסִיד. וְהַשָּׁעוֹת הֵם זְמַנִּיּוֹת. וְכָל זֶה בְּעוֹשֶׂה מְלָאכָת עַצְמוֹ, אֲבָל פּוֹעֵל הַנִּשְׂכָּר אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת בִּסְתָם, אִיתָא בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן של"א (ס"א) דִּזְמַנּוֹ הוּא סְמוּךְ לְשֶׁקִּיעַת הַחַמָּה וְרַק כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ לְמַלְאוֹת לוֹ חָבִית מַיִם וְלִצְלוֹת לוֹ דָּג קָטָן וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר, אִם לֹא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מִנְהָג קָבוּעַ לִפְסֹק מִקֹּדֶם, וְעַיֵּן (ד) בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וּבְסַפֶּר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ג): (ד) **דֶּרֶךְ עֲרַאי.** הַיְינוּ (ה) אֲפִלּוּ בְּשָׂכָר: **ב** (ה) **וְאֵינוֹ נוֹטֵל וְכוּ'.** וְאִם הוּא עָנִי שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל שָׁרֵי, כְּדִלְקַמָּן סוֹף סִימָן תקמ"ב (ס"ב) לְעִנְיַן חֹל הַמּוֹעֵד, וְהוּא הַדִּין כָּל הַמְּלָאכוֹת הַמֻּתָּרוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח וּבְחֹל הַמּוֹעֵד מֻתָּרוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת [אַחֲרוֹנִים]. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ לֶחֶם רַק (ו) הוּא צָרִיךְ לְצָרְכֵי שַׁבָּת לַעֲנְגוֹ בְּבָשָׂר וְדָגִים וּמַשְׁקִין טוֹבִים, גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרֵי, אֲבָל בְּלָאו הָכִי יֵשׁ לְזַהֵר בָּזֶה מְאֹד, כִּי מִשְּׁמַע מִכַּמָּה פּוֹסְקִים דְּמִלְּבַד דְּאֵין רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה יֵשׁ חֲשַׁשׁ אִסּוּר בָּזֶה [פְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"ב)]: (ו) **לִכְתֹּב לַחֲבֵרוֹ בְּשָׂכָר.** לָכֵן (ז) יִזָּהֵר גַּם כֵּן הַכּוֹתֵב סְתָ"ם שֶׁלֹּא יִכְתֹּב בְּשָׂכָר, אִם לֹא שֶׁהוּא צָרִיךְ עַתָּה לְמִזּוּזָה אוֹ סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלִּין, אוֹ שֶׁהוּא דָּחוּק לְצָרְכֵי שַׁבָּת וְכַנַּ"ל (סק"ה): (ז) **מְסַפֵּר יִשְׂרְאֵל.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) טַ"ז (סק"א) וְכֵן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) כְּמַאן דְּאָמַר מִנְחָה קְטַנָּה וְכֵן פְּסַק הַפְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ב): (ד) דְּהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) הִקְשָׁה הָא פּוֹעֲלֵי שָׂדֶה צְרִיכִין לִפְסֹק בְּתְקִיעָה רִאשׁוֹנָה, וְכֵן פּוֹעֲלֵי בַּיִת עַל כָּרְחָךְ מִמִּנְחָה קְטַנָּה וּלְמַעְלָה, וְתָרַץ דְּהַיְרוּשָׁלְמִי (ב"מ פ"ז ה"י) מַיְירֵי מִדִּינָא, אֲבָל לְאַחַר שֶׁתִּקְּנוּ עַל יְדֵי הַתְקִיעוֹת לִשְׁבֹּת מֵהַמְּלָאכָה אֵין הָכִי נַמִּי דְּצָרִיךְ לִשְׁבֹּת, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל הַבַּיִת יְנַכֶּה לוֹ עֲבוּר זֶה מִשְׂכָּרוֹ לְיוֹם [עַיֵּן בִּנְתִיב חַיִּים], וְדִחַק, וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ג) כָּתַב מָקוֹם רָאוּי לְשַׁלּוֹחַ אִישׁ לְסִגּוּר הַחֲנֻיּוֹת כְּמוֹ שָׁעָה קוֹדֶם הַלַּיְלָה. **ב]** וּבְשו"ע הַרב (ס"ד) כָּתוּב: אֲבָל פְּרַקְמַטְיָא מוּתָּרֶת עַד שִׁיעוּר שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסִימָן רנ"ו. וּבְסִימָן רנ"ו כָּתוּב וְגַם פְּרַקְמַטְיָא אַף שֶׁהִיא מוּתֶּרֶת אַחַר הַמִּנְחָה מִכָּל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הַרַב: א] וּבְשו"ע הַרב (ס"ג) כָּתוּב: אֲבָל פְּרַקְמַטְיָא מוּתֶּרֶת עַד שִׁיעוּר שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסִימָן רנ"ו. וּבְסִימָן רנ"ו כָּתוּב וְגַם פְּרַקְמַטְיָא אַף שֶׁהִיא מוּתֶּרֶת אַחַר הַמִּנְחָה מִכָּל כָּתוּב: אֲבָל מוּתָּר לִסְפֹּר אֶת הַיִּשְׂרְאֵל כָּל הַיּוֹם אֲפִילּוּ מַעֲשֶׂה אוּמָן וְאֲפִילּוּ בְּשָׂכָר. **ב]** וּבְשו"ע הַרב (ס"ד)

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ד) [ד] יִשְׂרָאֵל. (כל בו (סי׳ נח) ובית יוסף (ד״ה כתב הכל ט)). (ח) *וַיֵּשׁ לְאָדָם לְמַעֵט קְצָת (ה) בִּלְמוּדוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת (ט) כְּדֵי שֶׁיִּכְיְנוּ צָרְכֵי שַׁבָּת (שלטי גבורים פרק י״ו דשבת (מד. מופ״ת) ירושלמי פרק קמא דתענית (ס״מ)):

רנב דִּין מְלָאכוֹת הַמֻּתָּרִים וְהָאֲסוּרִים לְהַתְחִיל בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ נִגְמָרִים בְּשַׁבָּת. וּבוֹ ז׳ סְעִיפִים:

א שבת י״ז (ע״ב). ב שם בגמרא י״ח (ע״ב). ג לפרוש רש״י שם (ד״ה מגיס). ד שם בגמרא (י״ז).

א [א] מַתָּר לְהַתְחִיל בִּמְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִגְמָרָהּ מִבְּעוֹד יוֹם וְהִיא נִגְמֶרֶת מֵאֲלֵיהָ בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן (א) לִשְׁרוֹת דְּיוֹ וְסַמְמָנִים בְּמַיִם וְהֵם נִשְׁרִים כָּל הַשַּׁבָּת, וְלָתֵת אוּנִין (פֵּרוּשׁ, אֲגֻדּוֹת) (ב) שֶׁל פִּשְׁתָּן לַתָּנוּר כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבְּנוּ, וְלָתֵת (ג) צֶמֶר לְתוֹךְ הַיְרָה [ב]שֶׁאֵינָהּ עַל הָאֵשׁ וְהִיא טוּחָה בְּטִיט, שֶׁאִם הִיא עַל הָאֵשׁ (ד) אָסוּר (ה) [א] שֶׁמָּא יְחַתֶּה (פֵּרוּשׁ, יְגַלֶּה וְיָעִיר הַגֶּחָלִים בַּמַּחְתָּה), וַאֲפִלּוּ אֵינָהּ עַל הָאֵשׁ אִם אֵינָהּ טוּחָה בְּטִיט אָסוּר (ה) שֶׁמָּא יָגִיס בָּהּ בְּכַף [ג]וְהַמַּגִּיס בְּקִדָּרָה אֲפִלּוּ אֵינָהּ עַל הָאֵשׁ (ו) חַיָּב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל. [ד]וּמַתָּר לִפְרֹס (ז) מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים וְהֵם נְצוּדִים בְּשַׁבָּת, וּמַתָּר

בְּאֵר הַיטֵב

שְׁיטַל לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת, מַתָּר, דְּהָא אֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד מֻתָּרוֹת כָּל הַמְּלָאכוֹת עַל דֶּרֶךְ זֶה. ט״ז (סק״ב): (ד) יִשְׂרָאֵל. וְהָאַר״י ז״ל הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לְגַלַּח אַחַר הַמִּנְחָה אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. מֶגֶן אַבְרָהָם (סק״ה): (ה) בִּלְמוּדוֹ. לָכֵן אֵין קוֹבְעִין יְשִׁיבָה בְּקוֹנְטְרָסִין״א בְּעֶרֶב שַׁבָּת. פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ ת הגה״ט). וּבְסֵדֶר הַיּוֹם (ריש הכנת יום הששי לשבת) כָּתַב שֶׁאִם רָגִיל לִלְמֹד דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְצָבָה אוֹ שֶׁלּוֹמֵד עִם רַבִּים אַל יִבְטְלֵנּוּ, וְלִמּוּד הַיְשִׁיבָה מִקְרֵי דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה, וּפֵרוּשׁ רַש״י עַל הַסִּדְרָא־שָׁרִי, וְאִם לֹא יִמְצָא אַחֵר כָּךְ לִקְנוֹת אֲזַי לֹא יִקְבַּע הַלִּמּוּד בַּבֹּקֶר, וְאִם לֹא יִמְצָא לִקְנוֹת אַחַר הַתְּפִלָּה אֲזַי יִקְנֶה וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל, שֶׁזּוֹ מִצְוָה עוֹבֶרֶת וְגַם הִיא דְּאוֹרַיְתָא, וּבְלֵבַד שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם, וְאִם הַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין לֹא יִפְרֹשׁ מֵהֶם, וְאִם הֵכִין בְּיוֹם חֲמִישִׁי יָכוֹל לִלְמֹד כְּדַרְכּוֹ, עַד כָּאן: א (ו) שֶׁמָּא יְחַתֶּה. נִשְׁאַלְתִּי מִשּׁוּרְפֵי יַיִן שָׁרָף מִתְּבוּאָה וְסָמוּךְ לְשַׁבָּת לֹא נִגְמַר הַיַּיִן שָׁרָף אִי חַיָּב לְצַקֵּר הַכְּפוּי מֵהַיְרָה וּלְהַפְסִיד מָמוֹנוֹ, אוֹ כֵּיוָן דְּיַיִן שָׁרָף הוֹלֵךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב (ד) יִשְׂרָאֵל. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּכַרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רל״ב (סק״ג) הֵבִיא לְשׁוֹן מַהַרִ״י צֶמַח, הָרַב זַ״ל הָיָה נוֹהֵג שֶׁלֹּא לְהִסְתַּפֵּר אַחַר חֲצוֹת שֶׁהוּא עֵת מִנְחָה גְּדוֹלָה, וְאַף בְּעֶרֶב שַׁבָּת הָיָה נִזְהָר מְאֹד. וְכָתַב הַבְּרַכֵּי יוֹסֵף דְּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם יֵשׁ לְאָדָם סִבָּה לְנַלַּח תּוֹךְ הַשָּׁבוּעַ אֵינוֹ חַיָּב לְהַמְתִּין עַד עֶרֶב שַׁבָּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן ר״ס (סק״י) שֶׁכָּתַב דְּוַדַּאי מִצְוָה לְהִסְתַּפֵּר בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּדִמְשְׁמַע בְּנְזִיר דף ה׳ (ע״א), וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם סק״ח), וְכֵן לְקֹרֵץ הַצִּפָּרְנַיִם, אַף אִם יֵשׁ צָרְכּוֹ לְהִסְתַּפֵּר בְּיוֹם חֲמִישִׁי אוֹ לְקֹרֵץ הַצִּפָּרְנַיִם, שֶׁהוּא עֶרֶב חַג שְׁבוּעוֹת, אוֹ שֶׁיּוֹם שִׁשִּׁי רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְנוֹהֲגִים אִסּוּר, אוֹ דָּבָר אַחֵר, אֵין לָחוּשׁ, וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי, וְגַם מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים לְהַחֲפִּיף אֵיזֶה דָּבָר אַחֵר טְרִילַת הַצִּפָּרְנַיִם, אֵין לָחוּשׁ לָזֶה עַיֵּן שָׁם:

א [א] שֶׁמָּא יְחַתֶּה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן שָׁם בְּפָנִים מְאִירוֹת הַטַּעַם פֵּירֵשׁ דְּהַכְפּוּי מִיּוֹרָה הִיא טוּחָה בְּבֻצָּק וּפִי הַתַּנּוּר סוֹתְמִים וְשׁוֹרְקִין הַיֵּטֶב בְּטִיט, וְאִם פּוֹתְחִין סְתִימַת הַתַּנּוּר מִתְקַלְקֵל הַיַּיִן שָׁרָף, וּבְזֶה שָׁרִינוּ לְקַמָּן סִימָן רנ״ד (ס״א), וְלָכֵן לְכַלֵּי עַלְמָא שָׁרֵי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַיְנוּ (מ) אֲפִלּוּ אִם הַסַּפָּר נוֹטֵל שָׂכָר, וְהַטַּעַם דִּנְרָאֶה לַכֹּל שֶׁעוֹשֶׂה הַמִּסְתַּפֵּר לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת וְלֵכֶן שָׁרֵי, וְלֹא דָּמֵי לְתִקּוּן בְּגָדִים שֶׁאָסוּר בִּנְטִילַת שָׂכָר, דְּהָתָם אֵין נָכְר בַּפְּעָלָה שֶׁהוּא לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְזַהֵר מִלְּגַלַּח לְאֵינוֹ יְהוּדִי. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) שֶׁהָאַר״י ז״ל הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לְגַלַּח אַחַר מִנְחָה הֵינוּ אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, (ע) וּבֵאֲרוּ כַּוָּנָתוֹ דְּמָה שֶׁכָּתַב אַחַר מִנְחָה הֵינוּ אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה אֲבָל לֹא מֵיירֵי שֶׁהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, וְהֵינוּ דְּקָאָמַר אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, דִּרְצוֹנוֹ לוֹמַר לֹא מְבַעְיָא בְּחֹל קֹדֶם שֶׁהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת שֶׁהוּא מְצָוָה, גַּם כֵּן לֹא הָיָה מְגַלֵּחַ אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל, (י) וְהָעוֹלָם שֶׁאֵינָם נִזְהָרִים בָּזֶה אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה, יֵשׁ לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁשְּׁקוּרִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא חָיְישִׁינַן שֶׁיַּעֲבֹר עַל יְדֵי זֶה זְמַן הַתְּפִלָּה:

(ח) וַיֵּשׁ לְאָדָם וְכוּ'. לָכֵן אֵין קוֹבְעִין (יא) יְשִׁיבָה בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וּבְסֵפֶר סֵדֶר הַיּוֹם (ריש הכנת יום הששי לשבת) כָּתַב דְּאִם רָגִיל לִלְמֹד דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְצָבָה, אוֹ שֶׁלּוֹמֵד עִם רַבִּים, אַל יְבַטְּלֶנּוּ, וּפֵרוּשׁ רַש״י עַל הַסִּדְרָא שָׁרִי, וְכֵן בְּכָל הָנֵי דְּקָחָשִׁיב יֵשׁ בָּהֶן אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא כְּשֶׁעוֹשָׂה אוֹתָם בְּשַׁבָּת, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁמַּתְחִיל בְּעֶרֶב שַׁבָּת שָׁרִי: (ב) שֶׁל פִּשְׁתָּן לַתָּנוּר. אֲפִלּוּ אֵין טוּחַ כִּסּוּיוֹ בְּטִיט, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יְגַלֶּה הַכִּסּוּי וְיִחַתֶּה בַּגֶּחָלִים, (ג) דְּכֵיוָן דְּהָרוּחַ קָשֶׁה לָהֶן לֹא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יְגַלֶּה: (ג) צֶמֶר לְתוֹךְ הַיְרָה. וְהִיא קוֹלֶטֶת הַצָּבַע: (ד) אָסוּר שֶׁמָּא יְחַתֶּה. הֵינוּ אֲפִלּוּ (ז) יֵשׁ זְמַן שֶׁיִּקְלֹט עַיִן הַצָּבַע מִבְּעוֹד יוֹם אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, שֶׁמָּא יְחַתֶּה כְּדֵי לְקֹלֶט הֵיטֵב: (ה) שֶׁמָּא וְכוּ' וְהַמַּגִּים וְכוּ'. הַנָּה אַף דְּהַמְחַבֵּר הִשְׁוָה הֲנָסָה בִּיוֹרָה לַהֲנָסָה בִּקְדֵרָה, (ס) אֵינוֹ שָׁוֶה לְגַמְרֵי, דִּבְקִדֵּרָה אִם הִיא מְבֻשֶּׁלֶת כָּל צָרְכּוֹ תּוֹ לֵית בֵּיהּ אִסּוּרָא, וְאִלּוּ בִּיוֹרָה אָסוּר בְּכָל גַּוְנָא לְהָגִיס בָּהּ כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן שִׁי״ח סָעִיף י״ח, וְעַל כֵּן אָסוּר לָתֵת צָמֶר לְיוֹרָה רוֹתַחַת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה כְּשֶׁאֵינָהּ טוּחָה אַף שֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת לִקְלֹט הַצָּבַע מִבְּעוֹד יוֹם, שֶׁמָּא יָגִיס מִשֶּׁחֲשֵׁכָה: (ו) חַיָּב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל. דְּעַל יְדֵי הֲנָסָה בִּקְדֵרָה רוֹתַחַת מִתְקָרֵב הַבִּשּׁוּל בְּמַהֲרָה: (ז) מְצוּדוֹת חַיָּה וְכוּ'. וּבְשַׁבָּת (ו) אִם הוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) מֶגֶן אַבְרָהָם (סק״ה), וְאַף דִּבְבָאוּר הַגְּרַ״א מִסְתָּפֵק בָּזֶה מִכָּמָּה טְעָמִים, כָּל הָאַחֲרוֹנִים הָעְתִּיקוּ דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְדִינָא דִּבְעֶרֶב שַׁבָּת קִילָא לְעִנְיַן זֶה, וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן גִּלּוּחַ לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר, דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּעִצְמוֹ אַף שֶׁפִּתְחָלָה מִסְתָּפֵק דִּלְמָא מַעֲשֶׂה הֲרִיוּט בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַתָּר אַף שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת, לְבַסּוֹף מַסִּיק דְּהִסְתָּרֵת מַעֲשֶׂה אָסוּר הוּא [וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״א], וְגַם אֲפִלּוּ מַעֲשֶׂה הֲרִיוּט גָּמוּר, דַּעַת הַגְּרַ״א דְּאֵינוֹ מַתָּר כִּי אִם לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וְהוּא הַדִּין בִּגְדֵי: (ס) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ה) וּפְרֵי מְגַדִּים (שם): (ע) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ ת הגה״ט): (פ) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (א״א סק״ה): (צ) וְעוֹלַת שַׁבָּת (סק״ב) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ט): (ק) שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ ת הגה״ט סק״א): (ר) גְּמָרָא י״ח עמוד א׳: (ש) רַמְבַּ״ם (פ״ט מה״ד) הוּבָא בְּסִימָן ש״כ בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כה): (ת) גְּמָרָא (י״ח:): (א) כֵּן מוּכָח מִבְּאוּר הַגְּרַ״א סִימָן שי״ח סָעִיף י״ח, דְּאִי לָאו הָכִי אַפְּתִי קָשֶׁה לְתָנֵי דְּמוֹדָה בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי מְשֻׁיָּקְלֹט הָעֵיִן בְּאֵינָהּ עֲקוּרָה: (ס) תּוֹסְפוֹת (י״ז: ד״ה אין פורסין):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah